

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi Thomae tomi quinque

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Sectio secunda. Vtrum Verbum diuinum terminauerit hanc vnionem
ratione alicuius proprietatis absolutæ, vel ratione relationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

non sum, inquit Dominus Iesus Christus, solus, sed Pater A
mecum est. Audi de Spiritu sancto, quia cum eo erat. Euan-
gelista refert, quia Iesus plenus Spiritu sancto regressus est à
Iordane, ecce sic solus Iesus Christus suscepit carnem, & ta-
men Pater, & Spiritus sanctus non di sunt maiestate.

Cyrl. Alex-
sandrin

Neque obsecutus indicavit eandem sententiam
Cyril. Alexan lib. 9. in Ioan. c. 47. ubi exponens ver-
ba illa Ioan. 14. In illo die vos cognoscetis, quia ego in Pa-
tre meo, & vos in me, & ego in vobis. Dicit hæc verba
esse impleta per mysterium Incarnationis, quo fa-
ctum est, ut nos simus in Verbo, quia naturam no-
stram assumpsit, & consequenter, ut ipsum Filium
in nobis habeamus, & Patrem per Filium. Tertul-
etiam lib. contra Praxeam, c. 29. & 30. impugnans
eos, qui dicunt, Patrem esse passum, aut compasum
cum Filio, dicit non potuisse quidem Filium pati,
nisi Pater esset in natura, in qua Filius patiebatur,
non tamen propterea ipsum passum, vel compas-
sum fuisse: Sicut & nos, inquit, pati pro Deo non possu-
mus, nisi Spiritus Dei sit in nobis; non tamen ipse patiens,
sed pati posse prestans. Quod autem hi patres non lo-
quantur de communi modi, quo Deus existit in re-
bus per essentiam, præsentiam & potentiam, constat,
quia non fundatur in sola immensitate diuinarum
personarum, sed in speciali connexione, quam ha-
bent propter unitatem naturæ, & operationis.

Tertul.

Vnde duplici ratione, aut modo potest explicari,
& probari quod dicimus, primo ex connexione, quæ
est inter diuinas personas, quo ad præsentiam rea-
lem propter unitatem in natura, quam rectè expli-
cavit Basiliius episc. 43. Quemadmodum, inquit, in case-
na, qui vnus annulus summitate apprehendit, hoc ipso
simul alterum inferum attrahit: ita & hic, qui Spiritum
trahit per ipsam Filium & Patrem vnâ simul attrahit:
& si quis vere Filium apprehenderit, habebit & ipsum v-
trinq; hinc Patrem illius, illinc Spiritum sanctum vna
compactum: neq; enim à Patre abscindi poterit, qui simul
est cum Patre, neque à proprio Spiritu seiugetur vnquam,
qui in ipso omnia operatur. Et potest hæc connectio per
hanc conditionalem explicari, quia si per impossi-
bile intelligeremus Patrem, Filium, & Spiritum sanctum
non esse in omnibus rebus per essentiam, præ-
sentiam, & potentiam, & fieret vnio hypostatica in-
ter Verbum & humanitatem, ex vi illius necessarium
esset Patrem & Spiritum sanctum intimè fieri præ-
sentes humanitati, quamuis illi hypostaticè non v-
nirentur, quia non possunt à Filio diuidi, vel seiuigi.
Dices, possunt distinguere in hypostatica vnione quia
hæc fieri potest cum Verbo, & non cum alijs, cur er-
go non poterunt distinguere etiam in præsentia, quan-
tum est ex vi talis vnionis? Respondetur, quia neces-
saria connectio in præsentia præcisè sequitur ex vnita-
te naturæ, ex qua fit, ut licet vna persona nõ sit alia,
tamen necessario vna sit in alia, & vbicunq; est alia,
& ideo non potest vna persona fieri præsens alicui
naturæ, ex vi alicuius vinculi, vel vnionis cum illa,
quin omnes personæ fiant illi præsentis, licet non
vnitæ illo genere vnionis. Exemplum est facile in
anima nostra, quæ per vnionem ad corpus fit præ-
sens omnibus partibus eius: vnde fit consequenter,
ut intellectus qui comitatur animam, sit præsens v-
bicunq; est anima, quamuis non habeat illam vnio-
nem cusi partibus corporis, quam habet anima: sic
ergo in humanitate, cui vnitur Verbum, ex vi talis
vnionis intimè adest Pater & Spiritus sanctus, licet
non vniantur illi hypostaticè, & hoc vocauit Augu-
stinus implere carnem Christi patrem & Spiritum
sanctum maiestate non susceptione.

Basiliius.

Obiectio.

Respon.

Secunda ratio seu modus explicandi est, quam
Augustinus eodem loco explicuit ab illis verbis, Ad-
huc ubi hanc respice, &c. Quia ubi Deus singulari mo-
do operatur, dicitur etiã esse singulari modo, pro-
pter quod dicitur esse speciali modo in iustis, & ha-
bitare in illis tanquam in templo suo: sed in Christi
humanitate singulari modo operatur tota Trinitas,
Fr. Suarez. Tom. 1.

& eam sanctificat, & efficit templum suum excellen-
tiori modo, quam per gratiam habitualement, ergo.

Obiectio.

Dices, hoc argumento probaretur per hanc vnio-
nem vniri humanitatem Patri & Spiritui sancto,
quia in vnione per gratiam, vel alia simili, in qua
Deus dicitur singulariter adeste propter singularem
modum operandi, omnes personæ vniantur. Re-
spondetur negando consequentiam, quia in omni
alio effectu, vnio creaturæ ad Deum est accidentalis,
& sicut effectus æqualiter fit à tota Trinitate, ita di-
cit eandem habitudinem ad Deum vel ut ad obie-
ctum, vel ut ad vltimum finem, cuius naturam par-
ticipat, vel alio simili modo: at verò in hoc effectu,
quia est vnio substantialis ad vnâ personam, quam-
uis efficiencia sit communis toti Trinitati, & ideo
præsentia, quæ requiritur præcisè ex vi efficiencia,
eadem fit in omnibus personis: tamen ipsa vnio di-
cit specialem habitudinem ad personam Filij, tan-
quam ad terminum suum, cum quo solo fit, licet
concomitanter requirat præsentiam Patris & Spiritus
sancti, duplici ratione explicata.

Responso.

Obiectio.

Responso.

Sed quæres tandem, quidnam sit hæc præsentia,
vel quid addat ipsi humanitati, aut personis diui-
nis? Respondeo, certum est nihil reale addere ipsi per-
sonis, neque humanitati præter ipsam vnionem ad
Verbum, quia personæ immutabiles sunt, & nihil
eis addi potest: in humanitate vero præter ipsam
vnionem, & relationes quæ inde consequuntur, ni-
hil fingi aut excogitari potest. Solum ergo explica-
tur per hunc specialem modum, quo dicuntur Pater
& Spiritus sanctus esse in humanitate, natura & vis
illius vnionis ad Verbum, quæ ex se postulat speciali
titulo intimam præsentiam alicuius personarum,
quæ propter talem vnionem denuo fieret, si non
supponeretur ratione immensitatis.

SECTIO II.

Vtrum Verbum diuinus terminauerit hanc vnio-
nem ratione alicuius proprietatis absolute, vel
ratione relationis.

Durand.

Durandus in 3. dist. 2. affirmat primam rationem
terminandi vnionem hanc esse aliquid absolu-
tum, scilicet subsistentiam essentialem, & absolutam
diuinæ naturæ. Fundamentum eius est, quia in Tri-
nitate est vna tantum subsistentia absoluta, qua &
diuina natura, & omnes diuinæ personæ subsistunt,
sed prima ratio terminandi humanitatem est sub-
sistentia diuina, nam assumpta est ad subsistendum,
ergo prima ratio terminandi est aliquid absolutum.
Vnde fatetur Durandus hanc vnionem factam esse
per se primo ad deitatem, seu hunc Deum ut sic: ne
verò cogatur dicere inde sequi omnes tres personas
fuisse incarnatas, addit secundum, ex vi huius vnio-
nis præcisè nullam personam esse incarnatam, aut
hominem. Et probat quia ex vi vnionis naturæ hu-
manæ cum subsistentia essentiali, non necessario se-
quitur vnio cum proprietatibus personalibus, ergo
nec sequitur Incarnatio omnium personarum,
atque adeo neque quoddam sint homines, seu homo:
antecedens patet, quia paternitas verbi gratia sub-
sistit illa subsistentia absoluta, & inde non sequitur
quod sit vnita personaliter filiationi, vel è contra-
rio, aliàs sequeretur confusio personarum, ergo ex
vi vnionis cum subsistentia essentiali non sequitur
vnio cum omnibus personis, ergo nec cum aliqua
determinata. Addit ergo tertio Durandus, ut Filius
specialiter fuerit incarnatus, factam esse specialem
vnionem humanitatis ad personalitatem Verbi ra-
tione cuius Verbum factum est homo, & non Pater,
nes Spiritus sanctus.

Hanc opinionem Durandi impugnant vehemen-
ter Thomistæ, & merito: multi tamè re ipsa in ean-
dem incidunt, ac verbis tantum differunt, Capreol.
distin. 1. concl. 4. dicit contra Durandum rationem

Capreol.

terminandi fuisse proprietatem Verbi. Postea vero soluendo argumenta Durandi ponit quasi duplicem dependentiam humanitatis à Verbo, aliam in subsistendo, aliam in existendo, illam dicit esse priorem secundum rationem, & formaliter terminari personalitate Verbi, hanc vero per existentiam & subsistentiam essentialem: quod necessarium fateri tenentur omnes Thomistae, qui in Trinitate tantum agnoscunt unicum esse existentiam absolutum, & essentialem, & dicunt humanitatem Christi non existere existentia creata, sed divina. Unde solum possunt differre à Durando, vel in ordine vnionis, seu dependentiae humanitatis à proprietate relatiua, & absoluta, vel in nominibus, quia hi vocant dependentiam in existendo, ille in subsistendo.

Est vero secunda sententia, quae negat rationem terminandi esse proprietatem relatiuam, vel absolutam, sed vt ita dicam, totam entitatem Verbi secundum se totam, quae vtramque rationem includit. Tenet Ocham in 3. q. 1. art. 2. nec displicet Gabr. d. 1. notab. 5. sumi etiam potest ex opinione Gregorij d. centis personas diuinas seipsis & non aliquibus proprietatibus constitui: ratio enim est eadem, quia scilicet persona diuina est simplicissima, & in ea non distinguuntur in re ipsa relatio & essentia. Nec multum ab hac opinione differre ea, quae dicitur fuisse multorum Thomistarum, scilicet proximam rationem terminandi fuisse subsistentiam Verbi: & quoniam putabant in Trinitate tantum esse vnam subsistentiam essentialem, qua omnes tres personae subsistunt, aiebant consequenter rationem terminandi esse illam subsistentiam, non secundum se, & vt communem, sed vt accommodatam Verbo per relationem, ita vt proxima ratio terminandi sit ipsa personalitas Verbi, in quantum est ratio incommunicabiliter subsistendi, in cuius conceptu formali includitur id, quod absolutum est, & quod relatiuum: & supposito illo principio, quod subsistentia in Deo est tantum absoluta, hi autores optime omnium loquebantur.

Ocham.
Gabriel.
Gregorius.

Formalis
ratio termi
nandi vnio
nis:
D. Thom.

Alens.
Bonauen.
Solu.
Gabr.
Richard.
Palud.
Mafilius
Conc. Tel.

6. Synod.

Dionys.
Damasce.
Nicetas.
Elias Cre
tenfis.
Anselm

Dico primo, Formalis ratio, per quam Verbum primo ac per se terminat humanitatem, est proprietatis eius relatiua. Haec est sententia D. Thom. hic in his duobus articulis, ideo enim dixit propriissimè conuenire personae assumere, naturae autem non nisi ratione personae, quoad rationem terminandi: ita cum eo sentit tota eius schola. Idem docet Alexand. Alens. 3. p. q. 4. memb. 1. Bonau. in 3. d. 1. art. 1. q. 2. d. 5. art. 1. q. 1. & ibidem etiam Scot. q. 1. & d. 1. q. 5. & in ista q. & in solutione ad 1. & ibi Gabriel. q. vniuersa. art. 1. Richar. art. 1. q. 2. Palud. q. 2. art. 3. & 4. Marsil. q. 2. artic. 1. in fine, cui aliqui Thomistae falsè tribuunt vltimam opinionem supra citatam. Et est sententia ita certa, vt contraria nullo modo probabilis existimanda sit, primo quia fere expresse habetur in Concil. Tolet. VI. & XI. in principio, vbi sic dicitur: *Solus Filius assumpsit humanitatem in eo, quod proprium est Filii, non quod commune est Trinitati.* Quid clarius? alterum enim affirmat, & alterum aperte negat. Hinc etiam in sexta Synodo action. 8. sub fine dicitur solū Verbum esse incarnatum, *Quia Pater, & Spiritus sanctus nihil in incarnatione habent commune, nisi benignissimam voluntatem.* Quorum verborū sensus manifestus est, & affectionem incarnationis esse communem tribus personis, quia per aliquid omnibus commune illam efficiunt, scilicet per voluntatem incarnari: vero non esse commune, quia non ad aliquid commune terminatur. Et ad hoc confirmandum citatur dictum Dionys. quod habetur c. 2. de Diuin. nom. p. 1. post medium, vbi mysterium hoc ad discretam Theologiam pertinere dicit, quod eodem modo tractat Damasc. lib. 3. de fide. c. 6. & Nicet. lib. 3. thesau. c. 34. & Elias Cretenfis in orationem 51. Nazian. §. At inquit: Et simili modo Anselm. lib. de Incarnat. Verbi, c. 4. vnionem probat non esse com-

munem, quia non est facta in natura communi, quae ratione vitur etiam D. Thom. infra art. 4.

Et hinc fumitur prima ratio, quae potissimum solet impugnari sententia Durand. quia si haec vnio per se primo terminata est ad subsistentiam essentialem, ergo qui primo factus est homo fuit hic Deus vt sic, vt abstrahit à personis, & est quid commune illis, ergo ex vi huius vnionis tam Pater quam Spiritus sanctus est homo.

Respondet primo Durand. simpliciter non sequi, quia ex vi illius vnionis proprietates Patris, & Spiritus sancti humanitati vnita non sunt, vnde neque ex vi illius vnionis solius Verbum est homo, tamen cum addito addit in q. 4. posse concedi Patrem in quantum hunc Deum, esse hominem. Quae responsio primo duo admittit omnino aliena à modo sentiendi Conciliorum & Sanctorum. Primum est factam esse à Deo aliquam vnionem hypostaticam, ex vi cuius Deus factus sit homo, & non Verbum, neque enim agnoscunt Patres aliam vnionem praeter illam, quae primo & per se Verbum caro factum est. Secundum est, Patrem posse vlla ratione dici hominem, etiam cum illo addito, in quantum Deus, praeteritum, cum inde possit facile inferri, etiam sine illo addito, idem sequi, nam, quod Patri conuenit, in quantum est Deus, simpliciter potest de illo predicari, & sine illo addito, vt patet in his locutionibus, *Pater creat, Pater sanctificat*, quae non asseruntur de illo, nisi quatenus Deus est.

Quocirca, licet propter specialem vnionem ad propriam relationem posset dici, Verbum speciali modo factum esse hominem, tamen prior vnio ad hunc Deum, etiā sufficit, vt quilibet persona simpliciter homo dicatur, primo quia quidquid conuenit Patri, vt est Deus, conuenit simpliciter, quia illa non est conditio diminuens, sic enim (vt dicebam) creare conuenit Patri in quantum est Deus, id est ratione diuinitatis, tota enim ratio, per quam creat, est diuinitas, & non relatio, & nihilominus simpliciter verum est Patrem creare: ergo similiter si per subsistentiam essentialem terminat humanitatem, simpliciter ipse terminat, ergo simpliciter est incarnatus & est homo. Secundo id ostenditur arguendo hoc modo: hic Deus, est hic homo, tam secundum se, quam in omni persona in qua existit, sed Pater est hic Deus, ergo Pater est hic homo. Tertio explicatur vis huius consequentiae, nam posita illa vnione, tam quid commune esset hic homo, quam hic Deus, ergo cuiusque communicatur hic Deus, communicatur hic homo, ergo sicut Pater ratione huius communicationis est hic Deus, etiam est hic homo.

Quartò, Pater est hic Deus, quia est hoc subsistens in hac diuinitate, sed etiam est hoc subsistens in hac humanitate, ergo etiam est hic homo. Quintò, quia si ratio terminandi est subsistentia essentialis ergo persona Patris & humana natura substantialiter vniantur illa communi subsistentia, tantquam substantiali nexu, sicut nos dicimus cum omnibus Patribus, duas naturas esse vnitas proprietate relatiua Filij, quia nihil aliud est substantialiter vniri, nisi habere terminum substantialem communem, & verique extremo substantialiter coniunctum: sed incarnari nihil aliud est, quam substantialiter vniri carni, ergo saltè eo modo, quo diuinitas dicitur incarnata, quia vnita carni in persona Verbi, ita Pater poterit dici incarnatus, quia vnitus carni: factem in hoc Deo.

VI. i. non arguitur ratione ostensua quia haec vnio facta est per modum compositionis vnus personae humanae ex humana natura, & personalitate increata, vt supra ostensum est, ergo quod ex parte Verbi formaliter terminat dependentiam humanae naturae, & cum illa coniuncta est ad hanc mirabilem compositionem, fuit personalitas Verbi, per quam impedita

impedita est in humanitate propria personalitas. Et confirmatur, nam hæc personalitas est sufficientissima ad hoc munus terminandi, cum sit infinita substantia relatiua, vt supra ostensum est: est etiam accommodatissima, quia sicut in carnatio fuit propria Verbi, ita fieri debuit in eo quod est proprium Verbi, sicut è contrario, quia creare est commune, ratio seu principium erigendi commune est. Confirmatur secundò, nam in Christo persona diuina & humana est vna, & eadem, ergo eadem proprietate constituitur in ratione personæ sub veraque natura, sed illa proprietates, per quam constituitur in ratione personæ, est ad eam formaliter terminatur humanitas vnita, quia hæc vnio per se tendit ad constitutionem personæ: ergo.

Dico secundò. Hæc vnio per se primo in nullo absoluto facta est, sed tantum in relatiuo, in absoluto verò solum quatenus includitur in relatiuo. Hæc conclusio ferè sequitur ex dictis, & ad eam confirmanda possunt accommodari rationes factæ. Ex illa vero excluditur primò sententia asserentium factam esse vnionem in existentia communi, & absoluta vt sic, quia vitari non potest quin ratione talis vnionis Pater habeat substantiale vinculum, & nexum cum carne, atque adeò vt aliquo modo incarnatus sit. Sequitur etiam vel illam vnionem esse hypostaticam, quod est in Durandi opinionem incidere, vel certè esse vnionem substantialem inter naturam creatam & diuinam in absoluta existentia ipsius naturæ, quæ non sit hypostatica, sed alterius modi, quod inauditum est in Concilijs loquentibus de incarnatione, vt facta est, talis enim vnio esset potius in natura, quam in persona. De qua sententia plura infra q. 17.

Secundò excluditur sententia Gabrielis & Okam, quia licet in Deo absoluta, & relatiua in re non distinguantur, nihilominus tamè absolutum est ratio creandi, & non relatiuum: & è contrario relatio constituit personam, & non absolutum, & in absoluto, personæ sunt vnum, & in relatiuo distinguuntur, ergo simili modo in hoc mysterio potuit fieri vnio in relatiuo, & non quæ primo in absoluto, sed solum prout in relatiuo includitur: præsertim quia, si quæ primo fieret in absoluto, vix posset vitari quin ex eo capite vnio esset communis. Tertio excluditur alia Thomistarum sententia, quatenus falso fundamentum nititur negando substantialem relatiuam: & reuera, si id quod est incommunicabile in relatione Filij non esset substantia nec ratio subsistendi, vix posset intelligi, quo modo secundum propria, posset vniri hypostaticè humanitati, quia illa non potest vniri, vt referat humanitatem, ergo tantum potest vniri in ratione subsistendi, ergo si hoc modo vnitur, illa vt sic, est primarius terminus vnionis, vel si hoc modo non vnitur, nullo modo vnitur. Et hæc ratio optimè accommodari potest contra Dur. Et è conuerso, ratio facta contra illum, potest facillè contra hanc sententiam applicari. Quia, si substantia absoluta secundum se est propria ratio terminandi vnionem aliquam, necessariò sit, illam esse communem Patri & Spiritui sancto, & secundum illam esse hominem, etiam si ultra hanc ponatur specialis vnio ad personalitatem Verbi, nam inde solùm fiet, Verbum esse speciali modo personam humanam, non verò vitabitur aliud inconueniens, quòd aliæ personæ sint homo sub aliqua ratione. Neque ad hoc refert, quòd vnio ad personalitatem Verbi ponatur ratione prior aut posterior, quam vnio ad substantiam absolutam: nam hic ordo rationis non tollit quin illa vnio ad substantiam absolutam, in quocunque signo rationis fieri intelligatur, sit communis omnibus personis, & sufficientis, vt omnes maneant incarnatæ, & humanæ. Et ita solum relinquitur fundamentum Durandi, & aliarum opinionum.

Sed supersunt breues difficultates, prima est contra præcipuam rationem factam contra Durandum, & alios, quia in Patre tota ratio, seu principium generandi est essentia, & tamen non sequitur, generare esse commune omnibus personis, quia paternitas est conditio necessaria ad generandum: ergo simili modo, quamuis ratio terminandi vnionem, in Filio esset essentia, posset vnio non esse communis, quia est etiam necessaria vnio cum relatione. Et confirmatur, quia quamuis dicamus naturam diuinam esse vnitam humanæ media relatione, tamen reuera fuit tota vnita, & nihilominus non sequitur Patrem esse vnitum, ergo idem intelligi posset, etiam si ipsa diuina natura immediatè per suam substantiam essentiali esset vnita. Respondetur in primis, Concilium Toletanum, non solum dicere, proprietatem Verbi esse conditionem necessariam ad hanc vnionem, sed esse id quo facta est vnio: & ab alijs Concilijs propter eandem causam dicitur hæc vnio facta in hypostasi Verbi. Deinde exemplum adductum nihil fauet Durando quia reuera non est simile, nam generatio est actus notionalis connotans relationem necessariam in principio generante; at verò illa vnio, quam ponit Durandus, est quasi essentialis, seu ex vi proprietatis essentialis tantum, nec requirit vnionem cum proprietate, vt conditionem necessariam, sed potius eam ponit & secundario, & quasi per accidens adiunctam. Deinde hic Deus, vt abstrahit à personis, non generat, sed solum vt est Pater: at verò Durand. ponit hunc Deum, vt abstrahit à personis per se vniri. Adde contra alios, actum notionalem idè esse proprium personæ producentis, & non productæ, quia est ab vna persona, vt origine antecedat aliam, & idè requirit, vt conditionem necessariam in persona producente, relationem quæ importet hæc prioritatem originis: at verò omnis communicatio diuini esse, quæ est extra Deum, supponit personas constitutas, & per se non requirit ordinem originis, & idè si talis communicatio fiat per essentiam, & non per relationem, non est cur requiratur relationem vt conditionem necessariam, vel cur non se habeat indifferenter ad omnes. Confirmatur, quia alijs pari ratione dici posset, vniam personam posse efficere incarnationem sine alia, gratis fingendo relationem esse conditionem necessariam ad illam effectiorem. Denique in generatione æterna idè essentia est principium generandi, quia illa est quæ per generationem communicatur, ergo si in hac vnione illa est principium terminandi, illa erit quæ communicatur; omnis autem communicatio essentia diuinæ est ab omnibus personis diuinis, quæ supponuntur constitutæ antea talem communicationem, ergo. Ad confirmationem respondetur negando consequentiam, quia nunc vinculum vnionis est proprium Verbi, & non commune, & substantia absoluta vt sic non terminat naturam humanam, sed tantum vnitur illi, media relatiua, vt inclusa & modificata in illa: & idè sicut substantia relatiua Filij terminat naturam diuinam, & non terminat personam alias; ita vnit illam naturam humanam, & non alias personas. At verò si vnio fieret in aliquo essentiali, iam vinculum vnionis esset commune, & in illo vniretur humana natura cum omnibus personis.

Secunda difficultas est, quia relatio diuina vt sic, non dicit perfectionem, ergo non continet eminenter personalitatem creatam, ergo non potest supple- re vicem vllius, ergo non potest esse terminus huius vnionis. Scot. supra quæst. 1. & 4. propter argumentum concedit personalitatem diuinam, quam putat secundum propriam rationem nullam dicere perfectionem, non continere eminenter personalitatem creatam, repugnat enim hic modus continendi sine aliqua perfectione: vnde ad argumentum negat hoc esse necessariū, vt vna personalitas suppleat

Bb 3. vicem

Caetan. vicem alterius. Quam sententiam impugnat Caetan-
us hic art. 1. sed cum ipse cum Scoto sentiat relatio-
 nem ut sic, nullam dicere perfectionem, vix potest
 vitare, quin vel relatio habeat vim terminandi for-
 maliter a perfectione absoluta, quam habet ratione
 essentiae, quod videtur incidere in opinionem Du-
 randi, vel certe quin relatio terminet, prout nullam
 perfectionem dicit, quod Scotus intendit. **R**espon-
ditur ergo negando maiorem, nam ut supra dixi,
 relatio diuina ex proprio conceptu includit subsi-
 stentiam relatiuam, quae ex proprio conceptu dicit
 infinitam perfectionem, etiam relatiuam, ut docet
Gabriel. in 3. dist. 1. quaest. 1. art. 3. dubio secundo.
 Mirum est enim, quod personalitas creata
 dicat aliquam perfectionem, & tamen quod perso-
 nalitas diuina, in quantum personalitas est, nullam
 dicat. Non igitur ita est, sed dicit infinitam, ratione
 cuius habet vim, ut possit supplere vicem subsisten-
 tia creatae, & hoc modo potest dici continere illam
 eminenter, quia continet quiddam perfectionis est
 in illa, & in ratione termini potest vicem eius sup-
 plere, quamuis in ratione principij actiui, non con-
 tineat illam, nisi ratione essentiae, quod nihil. eferat
 ad rationem terminandi, de qua agimus.

Obiect. 3. Tertia difficultas est, quia non videtur, quomodo
 humanitas Christi possit terminari per relationem,
 quin Christus ut homo referatur ad patrem per il-
 lam relationem. Et confirmatur, nam sequitur Chri-
 stum esse analogice personam cum alijs hominibus.
Respon-
ditur Respondetur, Christum ut subsistentem in huma-
 nitate esse personam relatiuam, formaliter loquen-
 do de ratione personae, quamquam ut est indiuiduum
 quoddam humanae naturae, sic aliquid absolutum:
 & ideo ex hac vnione non sequitur humanitatem,
 vel hunc hominem referri ad Patrem, sed solum id
 sequitur de hac persona, sicut quamuis relatio ter-
 minet deitatem, non tamen refert deitatem ipsam,
 nec hunc Deum, ut sic ad Patrem, sed personam il-
 lam, ut secundum se talis est. Denique illa relatio non
 vnitur per modum formae informantis, sed solum
 per modum termini quasi sustentantis naturam, &
 ideo non oportet, ut referat ipsam naturam ad aliud.
 Ad confirmationem respondetur Christum esse v-
 niuocae hominem nobiscum, quia in ratione homi-
 nis humanitate constituitur, ut iterum dicitur quaestio
 17. at vero in ratione personae reperitur inter
 eius personam, & personas creatas analogia, cum
 quia eius persona relatiua est, aliae sunt absolutae: tunc
 maxime quia eius persona est infinita, & increata,
 aliae vero sunt creatae & finitae.

A prietas personalis qua triplex est, scilicet paternitas, fili-
 liatio, & processio: ut in prima parte dictum est: Sed 1. p. q. 10.
 remotis his per intellectum, adhuc remanet Dei omnipotentis
 potentia per quam est facta incarnatio: sicut Angelus dixit
 Luc. 1. Non erit impossibile apud Deum omne Verbum.
 Ergo videtur quod remota personalitate, natura diuina
 possit assumere.

B Respondetur dicendum, quod intellectus dupliciter se
 habet ad diuina. Vno modo ut cognoscat Deum sicuti est:
 & sic impossibile est, quod describatur per intelle-
 ctum aliquid a Deo, & quod aliud remaneat: quia totum,
 quod est in Deo, est vnum, salua distinctione personarum.
 Quorum tamen vna tollitur sublata alia, quia distin-
 guuntur solum relationibus, quas oportet esse simul. Alio
 modo se habet intellectus ad diuina non quidem quasi
 cognoscens Deum ut est, sed per modum suum, scilicet
 multipliciter & diuisum, id quod in Deo est vnum. Et per
 hunc modum potest intellectus noster intelligere bonitatem
 & sapientiam diuinam, & alia huiusmodi, quae dicuntur
 essentialia attributa, non intellecta paternitate vel
 filiatione, quae dicuntur personalitates. Et secundum hoc,
 abstracta personalitate per intellectum, possumus adhuc in-
 telligere naturam assumentem.

C AD primum ergo dicendum, quod quia in diuinis
 idem est quo est, & quod est, quicquid eorum, quae attri-
 buuntur Deo in abstracto, secundum se consideretur, alijs
 circumscriptis, erit aliquid subsistens, & per consequens
 persona: cum sit in natura intellectualem. Sicut igitur nunc
 positis proprietatibus personalibus in Deo dicimus tres per-
 sonas: ita exclusis per intellectum proprietatibus personali-
 bus, remanebit in consideratione nostra, natura diuina,
 ut subsistens, & ut persona. Et per hunc modum potest
 intelligi, quod assumat naturam humanam ratione sua subsi-
 stentia vel personalitate.

AD secundum dicendum, quod etiam circumscriptis
 per intellectum personalitatibus trium personarum, remane-
 bit in intellectu vna personalitas Dei, ut Iudei intelligunt,
 ad quam poterit terminari assumptio, sicut nunc dicimus eam
 terminari ad personam Verbi.

D AD tertium dicendum, quod abstracta personalitate per
 intellectum, dicitur nihil remanere per modum resolutionis:
 quasi aliud sit quod subiicitur relationi, & aliud ipsa relatio:
 quia quicquid consideratur in Deo, consideratur ut suppo-
 situm subsistens. Potest tamen aliquid eorum, quae dicuntur in corpore
 de Deo, intelligi sine alio, non per modum resolutionis, sed per
 modum iam dictum.

ARTICVLVS III.

Virum abstracta personalitate per intellectum, na-
tura possit assumere.

21.
3. dist. 5. q. 2.
artic. 3.
Art. brace-
dent.

AD tertium sic proceditur. Videtur quod ab-
 stracta personalitate per intellectum, na-
 тура non possit assumere. Dicitur enim,
 quod natura conuenit assumere ratione
 persone: sed quod conuenit alicui ratione
 alicuius, remoto eo non potest ei conuenire: sicut corpus,
 quod est visibile ratione coloris, sine colore videri non po-
 test. Ergo abstracta personalitate per intellectum, natura
 assumere non potest.

2. Præterea, assumptio importat terminum vnionis, ut
 dictum est: Sed vnio non potest fieri in natura, sed solum
 in persona. Ergo abstracta personalitate, natura diuina non
 potest assumere.

3. Præterea, in prima parte dictum est, quod in diui-
 nis abstracta personalitate nihil manet: Sed assumens est
 aliquid. Ergo abstracta personalitate, non potest diuina na-
 тура assumere.

Sed contra est, quod in diuinis personalitas dicitur pro-

COMMENTARIVS.

Dplex potest esse sensus huius quaestiois, prior
 est conditionatus ex hypothesi impossibili, per
 quam abstrahuntur relationes, non tantum ab actu
 incarnationis, sed etiam ab ipsa diuinitate, ut Caie-
 tan. dicit: ut quaestio sit, an si in re ipsa intelligatur
 diuina natura esse sine relationibus, possit assumere.
 Et hoc modo licet abstractio hæc fiat per intelle-
 ctum, tamen ex hypothesi ponitur in re ipsa ad mo-
 dum abstractionis negantis vnum ab alio, & non
 tantum præscindentis.

Secundus sensus esse potest absolutus, abstrahendo
 relationes ab actu incarnationis, & non a diuini-
 tate, ut sensus sit: an nunc existente natura diuina
 coniuncta relationibus, possit nihilominus assumere
 per ea, quae præcise illi conueniunt, ut a relationi-
 bus abstrahitur. Et quidem si titulum articuli nudè
 consideremus, potius videtur indicare posteriorem
 sensum, in quo natura abstrahitur ab omni perso-
 naliitate: cui fauet verbum illud. An natura possit assu-
 mere, quod indicat sensum absolutum, nam in quaestio-
 ne conditionata potius esset dicendum, an posset
 assumere posita hypothesi. Et tam argumentum.
 Sed contra, quam corpus articuli optimè quadrant
 cum

Titulus arti-
culi.